

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 521/2023-48

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED] zastúpeného Dentons Europe CS LLP, organizačná zložka, Bottova 2A, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Tostš/15/2023 z 22. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na osobnú slobodu podľa čl. 9 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „medzinárodný pakt“) a čl. 5 ods. 4 Dohovoru a ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu o jeho žiadosti o prepustenie z väzby. Uznesenie navrhuje zrušiť s tým, že najvyššiemu súdu bude prikázané prepustiť ho z väzby na slobodu a bude mu priznané finančné zadosťučinenie 12 000 eur.

II.

2. Sťažovateľ bol uznesením vyšetrovateľa z 26. apríla 2023 obvinený pre zločiny založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny a zneužívania právomoci verejného činiteľa, ktorého sa mal dopustiť ako organizátor tak, že ako vedúci stanice colného úradu sa od roka 2017 stal členom zločineckej skupiny a najneskôr od februára 2020 druhým najvyššie postaveným členom tejto skupiny, pričom koordinoval podriadených členov skupiny, aby nedošlo k odhaleniu ich trestnej činnosti, viedol zoznamy chránených podnikateľov, riadil činnosť radových

príslušníkov tak, aby kontroly u chránených podnikateľov boli vykázané ako negatívne, a konkrétne v súvislosti s kontrolou vystavovania pokladničných dokladov v konkrétnej prevádzke vykonal nezistené opatrenia, aby kontrolór z prevádzky odišiel a o úkonoch nespísal zápisnicu. Sťažovateľ bol uznesením Špecializovaného trestného súdu (ďalej len „ŠTS“) zo 6. mája 2023 vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

3. Na žiadosť sťažovateľa ho ŠTS uznesením z 10. augusta 2023 prepustil z väzby. K dôvodnosti vzneseného obvinenia uviedol, že zo zabezpečených dôkazov (výpovedí obvinených, poškodených a svedkov) je dôvodné podozrenie zo spáchania skutku sťažovateľom. Obava z jeho kolúzneho správania je však čisto teoretická, keďže boli vykonané výsluchy všetkých obvinených a svedkov a sťažovateľ sa nepokúsil o kolúzne konanie. To, že budú vykonané ďalšie dôkazy, ktoré prokurátor na požiadavku súdu ani nešpecifikoval, neznamená, že sťažovateľ bude ovplyvňovať vyšetrowanie. Sťažovateľ v čase spáchania skutku nepôsobil pri kontrolách, a preto nemá dôvod ovplyvňovať svedkov. Napokon aj vypočutí svedkovia ho spomínajú len okrajovo. ŠTS uzavrel, že nie je daný žiadny predpoklad kolúzneho správania.

4. Najvyšší súd na sťažnosť prokurátora ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením uznesenie ŠTS zrušil a sťažovateľa ponechal vo väzbe z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, keďže dôvody kolúznej väzby sú naďalej dané, pretože neboli vypočutí majitelia prevádzok, ku ktorým mala byť páchaná trestná činnosť. Hoci prokurátor svedkov nešpecifikoval, z obvinenia vyplýva, ktorých majiteľov prevádzok bude potrebné vypočuť. Navyše, svedkovia [REDACTED] a [REDACTED] boli vypočutí len pred vznesením obvinenia, a preto ich výpovede bude potrebné zopakovať. Najvyšší súd uzavrel, že dôvody kolúznej väzby sú dané vzhľadom na povahu, závažnosť a dlhodobejšie trvanie trestnej činnosti, postavenie sťažovateľa v štruktúre zločineckej skupiny, počiatkové štádium vyšetrowania a potrebu vypočutia ďalších svedkov, okrem iného vyplývajúcich z výpovede obvineného Szabadosa z júla 2023.

III.

5. Podľa sťažovateľa najvyšší súd ústavne nekonformným spôsobom posúdil dôvody kolúznej väzby, keď neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, ktoré by ju odôvodňovali. Neurčité vymedzenie potenciálnych svedkov z dotknutých prevádzok je ústavne neudržateľné. Navyše, ani jeden zo skutkov, ktorý mu je kladený za vinu, sa týchto prevádzok netýka. Pokiaľ ide o svedkov, ktorí boli vypočutí pred vznesením obvinenia, títo ho vo výsluchoch nespomínali, a preto je nepravdepodobné, že po vznesení obvinenia bude ich výpoveď odlišná. Sťažovateľ zdôraznil, že svedkovia boli poškodení konaním colníkov v teréne, pričom on tam, pracujúc v riadiacej pozícii, nepôsobil. Sťažovateľ považuje za ústavne neakceptovateľnú aj záverečnú úvahu najvyššieho súdu, že kolúzna väzba je daná vzhľadom na trestnú činnosť, jeho postavenie v nej a počiatkové štádium vyšetrowania. Ide o abstrakciu bez opory v relevantných skutočnostiach. Zdôrazňuje, že nejde o počiatkové štádium konania, pretože vyšetrowanie trvá niekoľko rokov a od vznesenia obvinenia uplynulo približne päť mesiacov. Priznanie finančného zadost'učinenia odôvodňuje tým, že počas väzby stratil prácu, väzba mu aj vzhľadom na jeho psychiatrickú diagnózu spôsobuje traumy a po prípadnom prepustení sa bude musieť zotaviť a nájsť si prácu.

6. Najvyšší súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril tak, že ju považuje za nedôvodnú, keďže z rozhodnutí o väzbe vyplýva, že trestné stíhanie sťažovateľa je dôvodné. Ku kolúznemu dôvodu najvyšší súd odkázal na odôvodnenie svojho rozhodnutia a okrem toho zvýraznil, že o väzbe sťažovateľa bolo znova rozhodované uzneseniami ŠTS z 12. septembra 2023 a najvyššieho súdu z 21. septembra 2023, pričom žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby bola znova zamietnutá. V tomto následnom konaní vyplynulo, že bol vypočutý len zlomok svedkov, keďže prokurátor v tomto následnom rozhodovaní o väzbe sťažovateľa predložil zoznam 61 svedkov (podnikateľov), ktorých bude potrebné v konaní vypočuť. Najvyšší súd opätovne zvýraznil postavenie sťažovateľa v zločineckej skupine a rozsah a mechanizmus fungovania trestnej činnosti zločineckej skupiny. Podľa najvyššieho súdu kolúznemu správaniu sťažovateľa nasvedčuje i jeho vyjadrenie v ústavnej sťažnosti, že majitelia prevádzok určite nebudú vedieť vypovedať o jeho trestnej činnosti.

7. Sťažovateľ zotrval na ústavnej sťažnosti a oznámil, že 15. novembra 2023 bol príkazom prokurátora prepustený z väzby na slobodu. Zdôraznil, že aj podľa judikatúry ústavného súdu (I. ÚS 452/2020, III. ÚS 33/2021) závažnosť a charakter trestnej činnosti nemôžu osamotene zakladať dôvod kolúznej väzby, čo najvyšší súd nesprávne vyhodnotil.

IV.

8. K námietke sťažovateľa, že uznesením najvyššieho súdu došlo aj k porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy, treba uviesť, že súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o väzbe musí poskytovať určité garancie procesnej povahy, ktoré sú vyjadrené v čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy. Určité základné procesné záruky sa musia poskytovať aj v konaní podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, i keď nemusia byť nevyhnutne rovnaké ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 ods. 1 dohovoru pri rozhodovaní vo veci samej (I. ÚS 100/04). Vzhľadom na to, že ustanovenie čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy dostatočne garantujú procesnú ochranu sťažovateľa v súvislosti s posudzovaním zásahu do osobnej slobody väzbou a sú v pomere špeciality vo vzťahu ku všeobecnému ustanoveniu čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy, nebol dôvod vyhovieť námietke sťažovateľa o porušení ústavných práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy.

9. Z obsahu základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy vyplýva, že osobu možno do väzby vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu. Ústavný rámec dopĺňa dohovor, konkrétne čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, podľa ktorého nikoho nemožno pozbaviť slobody, pokiaľ sa tak nestane v súlade s konaním ustanoveným zákonom, ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť osobe v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní, a čl. 5 ods. 4 dohovoru, podľa ktorého každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

10. Z ústavy a rovnako aj z dohovoru vyplýva, že každé obmedzenie osobnej slobody väzbou môže nastať len z dôvodov ustanovených zákonom. Preto úprava obsiahnutá v Trestnom poriadku je integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 315/06). Obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe vrátane možnosti nahradiť

ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu do väzby vziať alebo ju v nej ďalej držať, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (IV. ÚS 207/07, III. ÚS 115/08). Z judikatúry ústavného súdu (III. ÚS 417/2011) vyplýva, že pri rozhodovaní o väzbe musia byť súčasne splnené formálne predpoklady väzby, t. j. musí existovať uznesenie o začatí trestného stíhania a uznesenie o vznesení obvinenia a materiálne predpoklady väzby, t. j. musia existovať skutočnosti osvedčujúce kvalifikované podozrenie, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu a že sa obvinený trestného činu dopustil, a zároveň musí existovať niektorý z väzobných dôvodov uvedených v § 71 písm. a) – c) Trestného poriadku (III. ÚS 522/2021, bod 8).

11. Väzba patrí medzi najzávažnejší zásah do osobnej slobody obvineného. Je preto povinnosťou všeobecného súdu dbať na to, aby doba väzby obvineného neprekročila nevyhnutnú mieru (III. ÚS 33/2021, bod 29). Podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku je daný kolúzny dôvod väzby vtedy, (i) ak z konania obvineného alebo z konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že obvinený bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, alebo (ii) ak z konkrétnych skutočností vyplýva, že obvinený už kolúzne konal. Dôvodnosť obavy nemôže byť všeobecná alebo abstraktná, ale musí byť vyvolaná buď konaním obvineného alebo ďalšími konkrétnymi skutočnosťami majúcimi vzťah k obvinenému alebo súvisiacimi s konkrétnym trestným stíhaním (I. ÚS 452/2020, bod 22). Vymedzenie potenciálnych adresátov kolúzneho správania nesmie byť vágne (III. ÚS 347/2021, bod 47). V prípade kolúznej väzby je súd povinný v neskoršom štádiu rozhodovania o väzbe uviesť aj mená konkrétnych osôb, proti ktorým by mohlo smerovať kolúzne správanie sťažovateľa (III. ÚS 33/2021, bod 40).

12. K námietke sťažovateľa, že najvyšší súd odôvodnil trvanie kolúznej väzby tým, že ešte neboli vypočutí všetci majitelia prevádzok vo vzťahu, ku ktorým mala byť páchaná trestná činnosť, treba uviesť, že hoci najvyšší súd nešpecifikoval mená svedkov, ktorí majú byť vypočutí, z povahy trestnej činnosti sťažovateľa vyplýva, že označenie týchto svedkov mohlo vyplývať z ďalších vyšetrovacích úkonov orgánov činných v trestnom konaní, čo osobitne platí s ohľadom na dlhotrvajúcu a sofistickovanú trestnú činnosť, pre ktorú bolo sťažovateľovi a ostatným osobám vznesené obvinenie. Vzhľadom na to, že kolúzna väzba v čase rozhodovania najvyššieho súdu trvala približne štyri mesiace, možno za ústavne udržateľnú domnienku kolúznej väzby považovať potencionálne kolúzne konanie sťažovateľa vo vzťahu k neurčitým, no nepochybne zistiteľným svedkom jeho organizovanej a závažnej trestnej činnosti. Orgány činné v trestnom konaní mali pomerne krátky čas na identifikovanie osôb, ktoré mali byť trestnou činnosťou dotknuté. Nestotožnenie týchto svedkov nie je založené na vágnych úvahách, ale na podstate trestnej činnosti, pre ktorú bolo vznesené obvinenie.

13. K námietke sťažovateľa, že najvyšší súd odôvodnil kolúznu väzbu závažnosťou a dlhším trvaním trestnej činnosti, vrcholovým postavením sťažovateľa v štruktúre zločineckej skupiny a počiatočné štádium vyšetrovania, treba uviesť, že nejde o celkom abstraktné úvahy. Postavenia sťažovateľa v zločineckej skupine a fáza vyšetrovania v okolnostiach veci sťažovateľa postačujú na ústavne akceptovateľné odôvodnenie kolúznej väzby. Z týchto skutočností vyplývajú uchopiteľné dôvody obavy z možného ovplyvňovania svedkov sťažovateľom. To osobitne platí s ohľadom na to, že väzba sťažovateľa trvala len približne štyri mesiace od jej uvalenia. Vzhľadom na to, že konkrétne kolúzne dôvody najvyšší súd ustálil, napadnuté uznesenie bolo ústavne

udržateľné pre ďalšie trvanie väzby. Z tohto dôvodu týmto rozhodnutím nebolo porušené základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a právo na slobodu podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 9 ods. 1 medzinárodného paktu. Preto nebolo ústavnej sťažnosti vyhovené.

14. Podľa § 67 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov k tomuto rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudca Robert Šorl.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu